

Коротка Н.В., Тернова О.І.

ІНОЗЕМНА МОВА В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ-ЮРИСТА

У даній статті проаналізовано комунікативні потреби фахівців при використанні іноземної мови в професійній діяльності, які вимагають інтеграції з профільюючими дисциплінами і є не лише засобом спілкування, а й засобом інформаційної діяльності та засобом систематичного поповнення професійних знань.

Ключові слова: іноземна мова, професійне спілкування, фахівець, юрист, усна практика, професійні потреби, міжпредметні зв'язки.

Підвищити якість володіння іноземною мовою фахівця - значить озброїти його знаннями, практичними вміннями і навичками, які дозволять йому використовувати іноземну мову як засіб інформаційної діяльності, систематично поповнювати свої професійні знання, покращувати якість професійного спілкування.

Щоб успішно вирішувати подібні завдання, необхідно тісно пов'язати весь процес навчання з умовами та змістом майбутньої інформаційної діяльності фахівця. Інакше кажучи, весь процес навчання іноземній мові повинен бути максимально наближений до реальної професійної діяльності фахівця при використанні іноземної мови як засобу його інформаційної діяльності, професійного спілкування - безпосереднього (усне мовлення) або опосередкованого (читання). Це потребує вирішення таких завдань:

- виявлення комунікативних потреб фахівця при використанні іноземної мови; визначення видів, сфер, тем, типових ситуацій іншомовного спілкування фахівця;
- визначення номенклатури комунікативних завдань, які забезпечують реалізацію комунікативного наміру фахівця;
- конкретизація мовного матеріалу, необхідного для реалізації комунікативних намірів фахівця.

Найчастіше фахівцю доводиться використовувати іноземну мову в навчально-професійній сфері (72,8% опитаних); меншою мірою, проте досить часто, фахівці використовують іноземну мову в культурних і побутових сферах спілкування (відповідно 17,8% та 15,3%). Мало використовується іноземна мова у сфері суспільно-політичного спілкування (3,1%) і майже не використовується у сфері спілкування адміністративного.

При з'ясуванні питання, для чого фахівцю-юристу необхідна іноземна мова, які його комунікативні потреби, тобто до яких форм спілкування іноземною мовою йому доводиться найчастіше звертатися - до безпосереднього спілкування (усного мовлення та сприйняття мови на слух) чи до опосередкованого (читання), - були отримані такі відповіді: 74,1% опитаних використовують іноземну мову при читанні спеціальної літератури; 14,6% - для участі в симпозиумах, конференціях та інших міжнародних зустрічах; 5,2% доводиться працювати з іноземними колегами; 8% фахівців готуються до короточасних або довгострокових закордонних відряджень.

Виявивши, що основний відсоток фахівців використовує іноземну мову, насамперед, при читанні - 75%), а 27% - у сфері усної професійної мови, звернемося до детальнішого розгляду видів літератури, а також сфер усного спілкування фахівця. Зведені результати опитування про види текстів, до яких звертається фахівець, подані нижче:

Види текстів

Періодичні видання	68,9%
Монографії	33,1%
Реферати	27,4%
Наукова документація	16,6%
Реклама	13,4%
Патенти	11,8%
Кореспонденція	8,13%

Аналіз результатів дозволяє зробити висновок, що фахівцю в процесі читання доводиться стикатися з різними видами та жанрами літератури. Насамперед, з періодичними виданнями, досить часто - з монографіями, дещо рідше з рефератами і значно рідше з рештою видів літератури - науковою документацією, описом устаткування, патентами, зарубіжною кореспонденцією тощо. Найчастіше при роботі з іноземними джерелами фахівці занотовують рідною мовою найістотніші фрагменти прочитаного, іноді з використанням окремих термінів іноземною мовою (20%); в окремих випадках підкреслюються найважливіші місця в тексті (19%).

На питання про те, що фахівці вважають за необхідне удосконалити для успішної роботи з літературою іноземною мовою, були отримані такі відповіді: 39% фахівців вважають за необхідне прискорити як сам процес читання, так і процес пошуку необхідних книг, журналів тощо; 30% - висловлювати основні думки прочитаного у вигляді реферату чи анотації; 16% - прискорити процес пошуку статті в журналі.

Аналіз результатів анкетування фахівців дозволяє зробити такі методичні висновки:

1. Оскільки комунікативні потреби фахівця при використанні іноземної мови мають, передусім, прагматичний характер, весь процес навчання іноземній мові повинен бути професійно орієнтованим, тобто підпорядковуватись основній професійній діяльності, сприяти вирішенню професійних завдань. Останнє вимагає:

- по-перше, інтеграції з профільюючими дисциплінами, які є різними на різних етапах навчання;
- по-друге, ставити перед викладачами іноземної мови завдання навчити майбутнього фахівця на основі міжпредметних зв'язків використовувати іноземну мову як засіб інформаційної діяльності, як засіб систематичного поповнення своїх професійних знань та як засіб спілкування.

Професійно-орієнтоване навчання іноземним мовам у жодному разі не применшує загальноосвітню та виховну значущість іноземної мови як навчальної дисципліни. Про це свідчать і самі фахівці, посилаючись на потребу використовувати іноземну мову в культурознавчій та побутовій сферах.

Саме іноземна мова більшою мірою, ніж інші навчальні дисципліни має сприяти гуманізації процесу підготовки фахівця, котрий не є філологом, задоволенню його пізнавальних потреб.

2. Враховуючи комунікативні потреби фахівця-юриста, основною метою навчання його іноземній мові слід вважати навчання професійно-орієнтованому читанню, формування вміння знаходити необхідну інформацію в науковому тексті залежно від комунікативного завдання фахівця, оволодіння умінням «зрілого читання», тобто вміння звертатися до різних видів читання від пошуку потрібної інформації до її «тотального прочитання», а інколи й повного перекладу.

При доборі мовного матеріалу для читання слід враховувати специфіку різних жанрів, видів наукових юридичних текстів, до яких доводиться звертатися фахівцю (періодика, моног-

рафії, реферати тощо) та пропонувати для читання «типові тексти» даних жанрів, для чого необхідний їх науковий опис.

3. У зв'язку зі зростанням значущості усних форм спілкування для фахівця-юриста (розмова, аудіювання) навчання усному мовленню слід розглядати як другу мету навчання іноземним мовам. Основний акцент при цьому слід робити на навчанні усному мовленню в офіційних ділових сферах спілкування - зустрічі, знайомства, обмін досвідом роботи тощо. До неофіційних сфер спілкування слід, насамперед, віднести краєзнавчу та частково побутову тематику - знайомство, вітання, екскурсія по місту тощо. Ґрунтуючись на комунікативних потребах фахівця, доцільно при навчанні усним формам спілкування виходити із ситуативно-тематичної організації навчального матеріалу, тобто навчати усній мові на моделях типових ситуацій, характерних для відповідних сфер, ситуацій реального спілкування.

4. Враховуючи взаємозв'язок мети та змісту навчання, необхідним при навчанні професійно-орієнтованому спілкуванню є виділення комунікативних мінімумів, які б містили теми, типові тексти для читання, навчальні ситуації усного спілкування, наближені до реальних життєвих ситуацій, насамперед, професійного спілкування.

На підставі статистичного та змістовного аналізу усних і письмових форм спілкування виокремити мовні мінімуми (мовні засоби), властиві різним видам, сферам спілкування, які б забезпечували реалізацію комунікативного наміру фахівця.

Наприкінці короткого огляду результатів дослідження комунікативних потреб фахівця, котрий не є філологом, на підставі проведеного анкетування юристів різних категорій, хотілося б коротко охарактеризувати деякі основні пропозиції інформантів, додані на наше прохання до анкет:

- надати студентам можливість необмеженого вивчення іноземних мов; більше уваги приділяти читанню спеціальної літератури, добиватися вільного читання спеціальної літератури; ознайомити з основами реферування прочитаної літератури;
- частіше звертатися до розмовної практики зі спеціальних, побутових, суспільно-політичних тем;
- ширше використовувати при навчанні усній мові ТЗН;
- інтенсифікувати процес навчання іноземним мовам за рахунок формування невеликих за обсягом груп з урахуванням початкового рівня, індивідуальних потреб фахівця, різних рівнів кінцевої підготовки; розширення контактів зі спеціальними кафедрами, залучення фахівців, які володіють іноземною мовою, для прочитання лекцій, проведення семінарів тощо; поліпшити методики викладання іноземної мови, підвищити вимоги до студентів, збільшити бібліотечні фонди юридичної літератури іноземними мовами, створити словники юридичної термінології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Grammar Patterns in Spoken English. Методическая разработка по обучению английскому языку с применением технических средств. - 2-е изд., стереотипное / Под ред. А. И. Кроленко. - М.: Мортехинформреклама, 1988. - 264 с.
2. Гез Н.И. Методика обучения иностранным языкам. - М.: Просвещение, 1995. -188 с.
3. Ильина В. И. К вопросу об изучении вариантов речи // Журнал филологического факультета. - М.: Русский язык, 1965. - № 2. - С. 48-56.
4. Порндорф Б.Ф. Методика преподавания английского языка. - М.: Высшая школа, 1990.-212 с.

Короткая Н.В., Терновая О.И.

ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СПЕЦИАЛИСТА – ЮРИСТА

В данной статье анализируются коммуникативные потребности специалистов – юристов при использовании иностранного языка в профессиональной деятельности, которые требуют интеграции с профильными дисциплинами, и являются не только способом комму-

никации, но и способом информационной деятельности и способом систематического пополнения профессиональных знаний.

Ключевые слова: иностранный язык, профессиональное общение, юрист, специалист, устная практика, профессиональные потребности, межпредметные связи.

Korotka N.V., Ternova O.I.

A FOREIGN LANGUAGE IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF A SPECIALIST - LAWYER

In this article the communicative necessities of specialists - lawyers in the using of a foreign language in professional activity are analyzed, that require integration with profile disciplines, and are not only the method of communication but also the method of informative activity and the method of systematic addition to professional knowledge.

Keywords: foreign language, professional communication, specialist lawyer, oral practice, professional needs, intersubject connections.

УДК 519.1

Лопатюк М.М., Лопатюк С.П.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ДИСКРЕТНОЇ МАТЕМАТИКИ

Запропоновані методичні основи викладання дисциплін «Дискретні структури» і «Комп'ютерна дискретна математика». Обґрунтована доцільність послідовного викладання теорії множин, математичної логіки, комбінаторного аналізу і теорії графів. Вивчення теорії мов і граматики, теорії автоматів і алгоритмів логічно продовжувати після ознайомлення з базовими елементами дискретної математики.

Ключові слова: множини, математична логіка, комбінаторний аналіз, графи, мови, граматики.

За останні роки викладачами і студентами акредитованих базових напрямів підготовки «Комп'ютерні науки», «Комп'ютерні системи, автоматика і управління» і «Прикладна математика» в провідних ВНЗ отриманий багаторічний досвід викладання і вивчення дисципліни «Дискретна математика». Дисципліна призначена для підготовки сучасних висококваліфікованих спеціалістів в галузі комп'ютерних наук. Основи дискретної математики дають можливість глибше розуміти такі дисципліни як інформатика, алгоритмізація процесів, аналіз обчислювальних алгоритмів, мови програмування.

При цьому декілька років підряд практично кожний рік змінюється структура, склад і навіть назва дисципліни: від 3-х семестрової «Основи дискретної математики» до 3-х семестрової «Комп'ютерної дискретної математики» і, нарешті, 2-х дисциплін: «Дискретні структури» і «Комп'ютерна дискретна математика». Є нагальна потреба у визначенні чіткої структури і змісту дисципліни.

Дискретна математика – галузь математики, що вивчає дискретні структури (скінченні групи, скінченні графи, деякі математичні моделі перетворювачів інформації, скінченні автомати і т.ін.), а також дискретний аналіз (обчислювальні схеми певного виду, деякі алгебраїчні системи, нескінченні графи і т.ін.).

В рекомендаціях з викладання програмної інженерії і інформатики[1] і в типових навчальних планах, що в них наведені, пропонується дисципліна «Дискретні структури» з двох час-